

РОЗРОБКА СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНИХ УМОВ УТРИМАННЯ ПТАХІВ В ННЦ ХДЗВА

Кравцов М.М. к.т.н., Манчинський Ю.О. д.т.н

*(Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка, Харківська державна зооветеринарна академія)*

*Наведені постановки задач та опис створення експериментального
пташника у ННЦ ХДЗВА на 6760 голів бройлерів для дослідження
характеристик процесу утримання птиці.*

Актуальність теми. Птахи виділяють велику кількість тепла, при цьому одночасно до повітря приміщення надходить вуглекислий газ, метан, пари води та ін. Пари води утримуються у видихаємому повітрі та випаровуються з поверхні шкіри птахів, а також з вологих поверхонь огорож.

При недостатньому повітрообміні у приміщенні накопичується зайве тепло та волога, підвищується концентрація шкідливих газів. При цьому мікроклімат у приміщенні погіршується і несприятливо діє на птахів.

Науковими, практичними дослідженнями та практикою виробництва доведено, що високий рівень продуктивності птахів може бути досягнутий тільки у тому випадку, коли фактори мікроклімату у приміщеннях точно визначені і суворо регламентуються.

При температурі повітря нижче заданої межі частина корму, призначеного для досягнення продуктивності птахів, іде на підтримання тепла у організмі. Ця межа відома як нижня критична температура.

При високій температурі повітря у птахів апетит зменшується, опір організмові до коливань зовнішнього середовища знижується і у окремих випадках у них може відбутися тепловий удар.

Висока вологість і температура повітря утруднює потребує випаровування вологи з шкіряної поверхні птахів, що значно погіршує їх стан. Коли температура низька, а вологість висока, організм дуже охолоджується, збільшується тепловіддача, можливе виникнення застудних захворювань, особливо це стосується молодняку.

При нормальній температурі та збільшеній вологості водяні пари конденсуються на стінах, перекритті, підлозі і підстиланні, механічному обладнанні, що негативно визначається на стані птахів, а також викликає пошкодження будівлі, корозію обладнання.

Повітрообмін – найбільш важливий фактор регулюючого мікроклімату. Через недостатній повітрообмін накопичуються шкідливі гази і збільшується утворення конденсату, збільшується також температура. Занадто великий повітрообмін викликає протяги і призводить до збільшення втрат птахів.

На здоров'я та продуктивність птахів значний вплив здійснює також хімічний склад повітря в приміщеннях. Аміак, сірководень, вуглекислота і інші гази знижують опір організмів птахів. Аміак, навіть у малих концентраціях, заподіює значну шкоду птахам та обслуговуючому персоналу. Цей газ відзначається високою розчинністю у воді, наслідком чого у першу чергу адсорбуються слизовими оболонками носоглотки, верхніх дихальних шляхів та інше.

Сірководень дуже токсичний. Він потрапляє до крові через легені та слизову оболонку дихальних шляхів. Тривале вдихання підвищених концентрацій сірководню у птахівницькому приміщенні може завершуватися хронічним отруєнням (загальною слабкістю, витратою маси, коньюктивітом та гастроентеритом).

Підвищена концентрація вуглекислоти у повітрі приміщень викликає підвищення частоти дихання, створюючи зайве навантаження на дихальні органи.

Зазначене свідчить, що у сучасних умовах інтенсивного утримання птахів, створенню оптимального мікроклімату у птахівничих приміщеннях слід надавати особливо важливе значення.

Мета і методика досліджень. Метою нашої роботи є створення експериментального пташника у ННЦ ХДЗВА на 6760 голів бройлерів з автоматизованою системою забезпечення оптимальних умов утримання птахів, внесення лікарських та дезінфікуючих препаратів, зокрема створення сприятливих кліматичних умов, складу газового середовища у пташнику та мінімізації витрати енергії.

В результаті виконання розробки буде розв'язано проблему створення вітчизняного обладнання для утримання птахів, яка на поточний момент забезпечується закупівлею імпортного обладнання високої вартості, хоча рівень обладнання та кваліфікації персоналу української промисловості є достатнім для забезпечення сільського господарства власною машинобудівною продукцією.

ХДЗВА сумісно з ЗАО “НПО НДІ КОНДИЦІОНЕР”, ПП “БУПРОЕКТ”, ХНТУСГ ім. Петра Василенка, НАУ ім. М.Є. Жуковського “ХАІ”, НТСКБ “ПОЛІСВІТ” об'єднання “Комунар”, Укр. ДНТЦ “Енергосталь”, розробили проект науково-технічної продукції, яка буде створена у ННЦ нашої академії. Внаслідок виконання проекту буде створено таку науково-технічну продукцію: 1) Проектну документацію щодо розміщення обладнання опалення приміщень, вентиляції, кондиціонування, електрообладнання, контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; документації щодо будівельних робіт, водопостачання та каналізації; 2) Конструкторську документацію та експериментальні зразки обладнання, зазначеного у п.1; 3) Експериментальний пташник, що містить також технологічне обладнання для відгодівлі птахів.

Найбільш поширеною в Україні сучасною системою утримання птахів є обладнання фірми “Big Dutchman”. Основними недоліками цієї системи є застосування тунельного способу вентиляції у сукупності з витяжкою через отвори, що розміщуються на бокових стінах, що не забезпечує рівномірного

розподілу поля температур у приміщенні пташника, незадовільним зволоження повітря за допомогою розпилювачів, що створюють дуже дисперсне розпилювання (це призводить до забивання розпилювача).

Великими також є витрати енергії через відсутність системи рекуперації. Суттєвим недоліком цієї системи є відсутність теплообмінників під час нагрівання повітря, що суттєво погіршує якість повітряного середовища через випалювання кисню.

Основою пропонованої системи є оптимальне керування обладнанням відповідно до інформації сукупності таких параметрів датчиків: температура, вологість (кліматичні фактори); вміст кисню, аміаку та вуглекислого газу (склад газового середовища).

Суттєвим для пропонованої системи є необхідність подачі заданої кількості зовнішнього і видалення потрібної кількості повітря і зсередини приміщення, яке здійснюється системою клапанів, з запобіганням неконтрольованого повітрообігу.

Передбачена централізована система підігріву повітря, що охолоджується теплообмінниками; система зволоження, а також утилізації тепла та холоду, що дозволяє суттєво заощаджувати витрати енергії.

Пропонуються два варіанти системи припливно-витяжної вентиляції: варіант 1 – з підігрівом гарячою водою і варіант 2 – з газовим підігрівом. Система містить кондиціонер, що розміщується на даху та систему повітроводів, що сполучають кондиціонер з приміщенням для утримання птахів.

Ця система знаходиться на світовому рівні. Її практичне впровадження можливе шляхом доробки існуючого в Україні обладнання, це поліпшить конкурентоспроможність виробників та ефективність птахівництва.

Очікуваними перевагами пропонованої системи є:

- поліпшення рівномірності поля температур у приміщенні, поліпшення;
- надійності системи зволоження, зменшення витрат енергії та поліпшення газового складу середовища у приміщенні;

- загальна потреба у пропонованій системі: в Україні понад 10 тисяч пташників, у яких вирощуються різноманітні види птахів;

- розв'язання проблеми створення вітчизняного обладнання для утримання птахів; - можливі ринки збуту: Україна, Росія, країни СНД;

- практичне впровадження пропонованої системи призведе до підвищення конкурентоспроможності українських виробників обладнання з відповідним створенням нових робочих місць;

- очікуваний економічний ефект становить 294,3 тис. грн., він пов'язаний головним чином з підвищенням якості вирощуваної продукції.

Пропонована науково-технічна розробка, розроблена в Україні вперше - є системою для високоефективного утримання птахів з мінімальними витратами ресурсів для отримання екологічно чистої продукції птахівництва. Загальна вартість проекту з ПДВ становить: Варіант 1 – 3200,0 (з ПДВ 3840,0) тис. грн. (при встановленні кондиціонерів з утилізацією тепла, однак працюючих на нагріві гарячою водою); Варіант 2 - 3263,0 (з ПДВ 3916,0) тис. грн. (при встановленні кондиціонерів на даху).

Результати досліджень. Приміщення та відповідне обладнання може бути використане як для підлогового, так і кліткового утримання птиці. У останньому випадку, можливо є доцільним перевірити варіант розміщення відсмоктувальних коробів не тільки біля підлоги, але й на певній висоті від підлоги у один або кілька ярусів.

Висновки. Створення експериментального пташника у ННЦ ХДЗВА для дослідження характеристик процесу утримання птиці має наукове і практичне значення у сільському господарстві. Даний експериментальний пташник після його дослідження може бути використаний чи тиражований у багатьох господарствах України, Росії та країн СНГ.

Список літератури.

1.Мянд А.Э.Справочник по машинам и оборудованию животноводческих ферм. – Харьков. Прапор. 1979. – 236 с.

2.СНИП 2.10.03.84. Животноводческие, птицеводческие и звероводческие здания и помещения. – М. ЦИТП Госстроя СССР. 1984.

3.Відомчі норми технологічного проектування. Скотарські підприємства: ВНТП – СгіП – 46 – 1.94 / Мінсільгосппрод України. – К.: Ноосфера. 1994. – 60 с.

4.Ветеринарно-санітарні правила для птахівницьких господарств і вимоги до їх проектування. Затверджені наказом головного державного інспектора ветеринарної медицини України 03 липня 2001 р. № 53. Київ. Мінагрополітики України. 2001 р. – 55 с.

5.Підприємства птахівництва. ВНТП – АПК – 04.05. Видання офіційне. Київ. Мінагрополітики України. 2005 р. – 90 с.

Аннотация

Разработка системы обеспечения оптимальных условий содержания птиц в НИЦ ХДЗВА

Кравцов М.М., Манчинский Ю.А.

Приведены постановки задач и описание создания экспериментального птичника в НИЦ ХДЗВА на 6760 голов бройлеров для исследования характеристик процесса содержания птицы.

Abstract

Developing of the sustem to provide the optimal conditions for poultry keeping

M. Kravtsov, J. Manchynsy,

Tasks and description of experimental poultry-house creation for 6760 broilers in the Scientific and Training Center of Kharkiv State Zoovetesinary Academy to research the characteristics of poultry keeping process have been given in fhe article